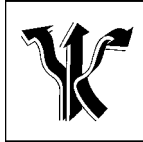

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЯ КОЗАЦЬКОГО
САМОВРЯДУВАННЯ”
(для спеціалістів)**

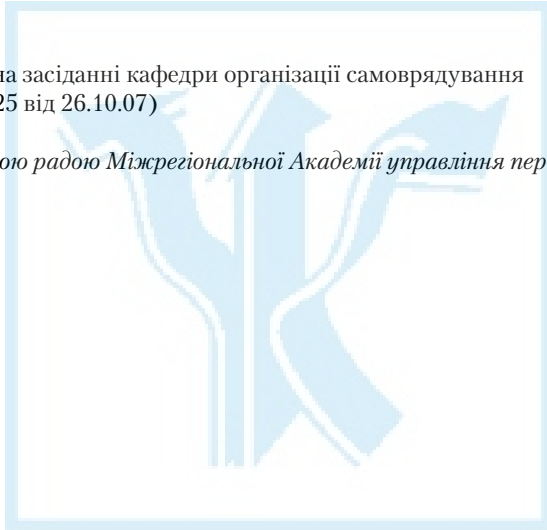
МАУП

Київ 2008

Підготовлено доцентом кафедри організації самоврядування
УВКІ МММС МАУП *В. В. Утвенком*

Затверджено на засіданні кафедри організації самоврядування
(протокол № 25 від 26.10.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Утвенко В. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Організація козацького самоврядування” (для спеціалістів). – К.: МАУП, 2008. – 44 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, зміст самостійної роботи з дисципліни “Організація козацького самоврядування”, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, яка сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися. Самостійна робота є основним засобом опанування навчального процесу студентами у вільний від занять час. “Організація козацького самоврядування” — одна з дисциплін, які створюють основну базу знань, необхідну для ефективної підготовки фахівців з менеджменту організацій, організації козацького та місцевого самоврядування з метою їхньої подальшої роботи в органах самоорганізації населення, а також на керівних посадах у громадських (козацьких) організаціях.

Підготовка фахівців у сфері менеджменту організацій, організації козацького та місцевого самоврядування має на меті дати слухачам теоретичні знання та виробити в них практичні навички опрацювати й обґрунтувати конкретні пропозиції щодо проблем козацького та громадського самоврядування, діяльності органів самоорганізації населення. Крім цього, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни “Організація козацького самоврядування” передбачають ознайомлення студентів з історичними традиціями, сучасним досвідом, науково-організаційними засадами і технологією козацького самоврядування.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та наукових робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета, а також вивчення засад науково-організаційної і консультативно-методичної діяльності зі створення козацького і громадського самоврядування.

Самостійна робота студентів з дисципліни “Організація козацького самоврядування” становить приблизно 33 % часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи студента з дисципліни “Організації козацького самоврядування” визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

У пропонованих методичних рекомендаціях розглядаються форми самостійної роботи студентів, порядок організації та контролю самостійної роботи. Подаються основні питання з курсу дисципліни,

питання для самоконтролю, теми рефератів, а також тестові завдання.

Здобуття Україною незалежності, перехід до інформаційного і демократичного суспільства інтелектуальних цінностей і ринкових відносин поставило питання про систему організації держави і суспільства на демократичних засадах. Проблеми економічної, політичної, військової і соціальної структурної трансформації держави спричинили кризові явища, хаотичність розвитку суспільних процесів, зубожіння громадян, зміну соціальних цінностей. Внутрішній розлад поглиблюється зовнішніми процесами глобалізації. Володіючи могутнім науково-технологічним, інтелектуальним, виробничим, кадровим і військовим потенціалом, Україна животіє серед відсталих держав. Однак більшість цих проблем можна вирішити за рахунок відродження і зміцнення української національної ідеї, традиційних структур козацької демократії, які формують сукупний розум і колективний інтелект, який, згідно з висновками провідних вчених, розвивається за законами синергетики – науки про самоорганізацію і саморегуляцію, про регулювання замість управління.

Козацьке самоврядування засноване на принципах самоорганізації, самозабезпечення і самодостатності. Саме ці принципи зробили українське козацтво непереможним і величним у середньовічну та ранньомодерну добу української та всесвітньої історії. Сучасний досвід самоврядування громадських організацій Українського козацтва свідчить про великі можливості у вирішенні економічних проблем нашого суспільства, сприянні обороноздатності Збройних сил України, працевлаштуванні звільнених у запас військовослужбовців тощо.

Навчальна дисципліна “Організація козацького самоврядування” є обов’язковим предметом, що входить до програми професійної підготовки студентів Українського Військово-Козацького інституту Муніципального менеджменту та місцевого самоврядування імені Святослава Хороброго МАУП за спеціальністю “Організація козацького самоврядування”, освітньо-кваліфікаційного рівня – спеціаліст.

У ході вивчення дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами предмета, нормативно-правовим забезпеченням козацького самоврядування в Україні. Значної уваги приділяється історичним традиціям розвитку козацького самоврядування, де розглядаються козацькі традиції самоврядування і військової демократії, самоврядування Запорозької Січі протягом усього періоду її існування, особливості організації самоврядування реєстрового

козацтва в XVI – першій половині XVII ст., козацького та місцевого самоврядування в період Української національної революції під проводом Б. Хмельницького (1648–1657 рр.), самоврядування за доби Першого та Другого гетьманатів.

Нарешті, під час самостійного вивчення дисципліни “Організація козацького самоврядування” студенти глибше знайомляться з відродженням місцевого самоврядування в сучасній Україні, муніципальною реформою і територіальною громадою, підготовкою організаційних і правових основ сучасного козацького самоврядування, проблемами організації самоврядування козацьких громад, духовними, моральними, культурними та освітніми основами козацького самоврядування, науковими основами сучасного українського козацтва, економічним та фінансовим забезпеченням козацького самоврядування, новими програмними технологіями та інформаційним розвитком сучасного українського козацтва.

Отже, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни “Організація козацького самоврядування” спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ, історії розвитку козацького самоврядування, а також застосування ними здобутих знань та навичок на практиці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЯ КОЗАЦЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські (практичні) заняття	Самостійна робота студентів
1	2	3	4	5
1	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дисципліни Організація козацького самоврядування як навчальний курс	2		1
1	2	3	4	5

2	Нормативно-правове забезпечення козацького самоврядування в Україні	2		1
	Змістовий модуль II. Історичні традиції розвитку козацького самоврядування			
3	Козацькі традиції самоврядування і військової демократії	2		1
4	Самоврядування Запорозької Січі	2		1
5	Організація самоврядування реєстрового козацтва в XVI – першій половині XVII ст. Козацьке та місцеве самоврядування в період Української національної революції під проводом Б. Хмельницького (1648–1657 рр.)	2	2	1
6	Організація козацького самоврядування за доби Першого та Другого українського гетьманатів		2	1
	Змістовий модуль III. Козацьке самоврядування в сучасній Україні			
7	Відродження місцевого самоврядування в сучасній Україні. Муніципальна реформа і територіальна громада	2		1
8	Підготовка організаційних і правових основ сучасного козацького самоврядування	2	2	1
9	Проблеми організації самоврядування сучасного українського козацтва	2	2	1
10	Духовні, моральні, культурні та освітні основи козацького самоврядування		2	1
11	Наукові основи сучасного козацького самоврядування	2		2

1	2	3	4	5
12	Економічне і фінансове забезпечення козацького самоврядування	2	2	2
13	Соціополіси і нові програмні технології для козацького самоврядування. Діагностика управління козацькими організаціями	2		2
14	Інформаційне забезпечення козацького самоврядування		2	2
Разом годин: 54		22	14	18

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЯ КОЗАЦЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ”

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дисципліни

Тема 1. Організація козацького самоврядування як навчальний курс

1. Поняття “Організація козацького самоврядування”.
2. Предмет та об’єкт дисципліни.
3. Мета і завдання курсу “Організація козацького самоврядування”.
4. Методологія дисципліни.
5. Європейські аналоги українського самоврядування.
6. Специфіка козацького самоврядування.
7. Джерела та література.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “козацьке самоврядування”.
2. У чому полягає сутність козацького самоврядування?
3. Визначте предмет та об’єкт дослідження.
4. Виділіть основні завдання курсу “Організація козацького самоврядування”.
5. Які головні нормативно-правові документи з організації козацького самоврядування ви знаєте?

6. Чим відрізняється козацьке самоврядування від місцевого?
7. Виділіть основні методи дослідження дисципліни.

Теми рефератів

1. Специфіка козацького самоврядування.
2. Зародження та еволюція козацького самоврядування.
3. Історичне значення козацького самоврядування та демократії.
4. Історичні витоки системи місцевого самоврядування в сучасній Україні.
5. Європейські аналоги українського самоврядування.

Тестові завдання

I. Об'єктом навчальної дисципліни “Організація козацького самоврядування” є:

- а) козацький рух у сучасній Україні;
- б) створення та діяльність козацьких організацій в Україні;
- в) історичні традиції, сучасний досвід, науково-організаційні засади і технологія козацького самоврядування;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

II. Предметом навчальної дисципліни “Організація козацького самоврядування” є:

- а) козацький рух у сучасній Україні;
- б) створення та діяльність козацьких організацій в Україні;
- в) історичні традиції, сучасний досвід, науково-організаційні засади і технологія козацького самоврядування;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

III. Метою навчальної дисципліни “Організація козацького самоврядування” є:

- а) вивчення розвитку козацького руху в сучасній Україні;
- б) ознайомлення студентів з історичними традиціями, сучасним досвідом, науково-організаційними засадами і технологією козацького самоврядування;
- в) вивчення засад науково-організаційної і консультативно-методичної діяльності зі створення козацького і місцевого самоврядування;

- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

IV. Основними завданнями курсу “Організація козацького самоврядування” є:

- а) вивчення розвитку козацького руху в сучасній Україні;
- б) ознайомлення студентів з історичними традиціями, сучасним досвідом, науково-організаційними засадами і технологією козацького самоврядування;
- в) вивчення засад науково-організаційної і консультативно-методичної діяльності зі створення козацького і місцевого самоврядування;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

V. Місцеве самоврядування — це:

- а) право та реальна здатність територіальної громади — жителів села чи добровільного об’єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в інтересах місцевого населення у межах Конституції і законів;
- б) право територіальної громади села, жителів кількох сіл та міста обирати власні представницькі органи, які будуть управляти комунальним господарством та вирішувати соціально-економічні питання територіальної громади;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

Література [1; 13; 22; 23; 28]

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення козацького самоврядування в Україні

1. Висвітлення проблем місцевого самоврядування та розвитку громадських (козацьких) організацій у Конституції України 1996 р.
2. Закон України “Про об’єднання громадян”.
3. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”.
4. Указ Президента України “Про відродження історико-культурних та господарських традицій Українського козацтва”.

5. Указ Президента України “Про відродження козацтва” як нормативно-правові документи розвитку українського козацтва.
6. Перспективи розвитку українського козацтва в сучасній Україні.

Питання для самоконтролю

1. Коли було підписано Європейську хартію місцевого самоврядування?
2. Дайте оцінку ролі Закону України “Про об’єднання громадян” у відродженні українського козацтва.
3. Які Укази Президента України, що присвячені розвитку козацького самоврядування, ви знаєте?
4. Коли було прийнято Указ Президента України “Про день українського козацтва”?
5. Якого числа відзначають День українського козацтва?
6. Які нормативно-правові акти з питань відродження та розвитку козацтва ви знаєте?
7. Коли було прийнято Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”?

Теми рефератів

1. Законодавча діяльність Верховної Ради України з відродження та розвитку українського козацтва.
2. Роль Кабінету Міністрів України в розвитку козацького руху в сучасній Україні.
3. Проблеми та перспективи розвитку козацького руху в Україні в Указі Президента України “Про Національну програму відродження та розвитку Українського козацтва на 2002–2005 роки” від 2001 р.
4. Аналіз Указів Президента України з питань підтримки розвитку українського козацтва.
5. Роль місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у відродженні українського козацтва та козацького самоврядування.
6. Нормативно-правове забезпечення розвитку козацьких організацій в Україні та Російській Федерації: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Європейська хартія місцевого самоврядування була прийнята та ратифікована:

- а) у 1984 р.;
- б) у 1985 р.;
- в) у 1987 р.;
- г) у 1989 р.;
- д) у 1990 р.;
- е) правильної відповіді немає.

II. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” було прийнято:

- а) 21 травня 1997 р.;
- б) 21 червня 1998 р.;
- в) 20 серпня 1998 р.;
- г) 21 травня 1999 р.;
- д) 21 травня 2000 р.;
- е) 20 серпня 2001 р.

III. Указ Президента України “Про Національну програму відродження та розвитку Українського козацтва на 2002–2005 роки” було підписано Л. Д. Кучмою:

- а) 15 вересня 2001 р.;
- б) 15 жовтня 2001 р.;
- в) 15 листопада 2001 р.;
- г) 1 грудня 2001 р.;
- д) 15 грудня 2001 р.

IV. Указ Президента України “Про Раду Українського козацтва” було прийнято:

- а) 10 травня 2005 р.;
- б) 1 червня 2005 р.;
- в) 4 червня 2005 р.;
- г) 3 липня 2005 р.;
- д) 10 липня 2005 р.

V. Закон України “Про Українське козацтво” було прийнято:

- а) у червні 2006 р.;
- б) у серпні 2006 р.;
- в) у листопаді 2006 р.;
- г) у лютому 2007 р.;

- д) у липні 2007 р.;
- е) Закону України “Про Українське козацтво” ще не було прийнято.

Література [1–7]

Змістовий модуль II. Історичні традиції розвитку козацького самоврядування

Тема 3. Козацькі традиції самоврядування і військової демократії

1. Історичні традиції і звичаї життєустрою українського козацтва.
2. Культ свободи і козацька демократія.
3. Зародження та еволюція козацького самоврядування.
4. Військова демократія як основа козацького устрою.
5. Історичне значення козацького самоврядування і демократії.
6. Відродження і розвиток сучасним козацтвом України козацьких традицій самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Коли виникло українське козацтво?
2. Яке походження має слово “козак”?
3. Назвіть головні причини виникнення українського козацтва.
4. Представники якого стану були першими організаторами козацтва?
5. Дайте характеристику військовій демократії як основи козацького устрою?
6. Коли зародилося козацьке самоврядування?
7. Окресліть територію запорозьких земель.

Теми рефератів

1. Давньоруські традиції самоврядування козацької України.
2. Зародження та еволюція козацького самоврядування.
3. Козацькі традиції військової демократії.
4. Становлення та розвиток козацької громади у першій половині XVI ст.
5. Економічна діяльність українського козацтва в першій половині XVI ст.

Тестові завдання

I. Перші згадки про існування українського козацтва датуються в письмових джерелах:

- а) серединою XIII ст.;
- б) кінцем XIII ст.;
- в) другою половиною XIV ст.;
- г) кінцем XIV ст.;
- д) початком XV ст.;
- е) серединою XV ст.;
- є) кінцем XV ст.;
- ж) початком XVI ст.;
- з) правильних відповідей немає.

II. Слово “козак” за походженням:

- а) тюркське;
- б) польське;
- в) литовське;
- г) молдавське;
- д) німецьке.

III. Основними причинами виникнення українського козацтва були:

- а) соціально-економічний, політичний, національно-релігійний гніт українського народу з боку польських та литовських землевласників і адміністрації;
- б) турецько-татарська агресія;
- в) прагнення частини населення України до освоєння родючих південних степових регіонів;
- г) аграрне перенаселення території України;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) усі відповіді правильні.

IV. Першими організаторами українського козацтва були представники:

- а) українського селянства;
- б) українського міщанства;
- в) українського духовенства;
- г) української шляхти;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “б” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

V. Основними галузями господарства українського козацтва в першій половині XVI ст. були:

- а) землеробство;
- б) скотарство;
- в) ремесла;
- г) промисли;
- д) полювання;
- е) рибальство;
- є) правильні відповіді “а” і “б”;
- ж) правильні відповіді “б” і “в”;
- з) правильні відповіді “г” – “є”;
- і) усі відповіді правильні.

Література [8; 13; 23; 28; 29; 40]

Тема 4. Самоврядування Запорозької Січі

1. Виникнення Запорозької Січі.
2. Самоорганізація, самозабезпечення, самодостатність козацького самоврядування.
3. Організаційна і функціональна структура Січі.
4. Вільне самоврядне товариство воїнів-промисловиків. Побратимство запорожців.
5. Січове товариство — основа козацького самоврядування.
6. Козацька самоврядна система наприкінці XVI–XVII ст.
7. Самоврядування паланок Запорозької Січі у XVIII ст. Козацька громада.

Питання для самоконтролю

1. Коли виникла Запорізька Січ?
2. Хто був засновником першої Запорозької Січі?
3. Висвітліть особливості самоорганізації, самозабезпечення та самодостатності козацького самоврядування на Січі.
4. Скільки Запорозьких Січей існувало на території України?
5. У чому полягало побратимство запорожців?
6. Дайте оцінку розвитку козацького самоврядування на Січі в роки Української національної революції під проводом Б. Хмельницького.
7. Охарактеризуйте особливості розвитку козацької самоврядної системи наприкінці XVI–XVII ст.
8. У які роки існувала Нова Січ?

9. Хто був останнім кошовим отаманом Запорозької Січі?
10. Які галузі господарства були домінуючими на території Нової Запорозької Січі?

Теми рефератів

1. Політичний портрет Д. Байди-Вишневецького.
2. Становлення та розвиток козацького самоврядування на Січі в XVI – першій половині XVII ст.
3. Козацьке самоврядування Запорозької Січі наприкінці XVI – в першій половині XVII ст. в працях іноземних авторів (Е. Лясоти; Г.Л. де Боплана та інших).
4. Розвиток козацького самоврядування на Запорожжі за часів Нової Січі (1734–1775).
5. Політичний портрет П. Калнишевського.

Тестові завдання

I. Перша Запорозька Січ, яка виникла в середині XVI ст., була розташована на території:

- а) міста Дніпропетровська;
- б) міста Нікополя;
- в) міста Дніпродзержинська;
- г) острова Мала Хортиця;
- д) острова Велика Хортиця.

II. У добу становлення та розвитку козацтва на території України існувало Запорозьких Січей:

- а) 6;
- б) 7;
- в) 8;
- г) 9;
- д) 10.

III. Основними одиницями місцевого самоврядування на території Запорозької Січі були:

- а) полки;
- б) сотні;
- в) округи;
- г) паланки;
- д) курені;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “б”, “г”, “д”;
- ж) правильні відповіді “г” і “д”.

IV. На території Кримського ханства перебували:

- а) Чортомлицька Січ;
- б) Базавлуцька Січ;
- в) Кам'янська Січ;
- г) Микитинська Січ;
- д) Олешківська Січ;
- е) правильні відповіді “в” і “д”;
- є) правильні відповіді “б” і “в”;
- ж) правильні відповіді “б” і “д”;
- з) правильні відповіді “а” і “в”.

V. Провідними галузями господарства Запорозжя в часи існування Нової Січі були:

- а) землеробство;
- б) скотарство;
- в) ремесла;
- г) промисли;
- д) полювання;
- е) рибальство;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” – “г”.

Література [8; 13; 14; 23; 35; 39]

Тема 5. Організація самоврядування реєстрового козацтва в XVI – першій половині XVII ст. Козацьке та місцеве самоврядування в період Української національної революції під проводом Б. Хмельницького (1648–1657 рр.)

1. Створення та діяльність реєстрового козацтва.
2. Козацьке самоврядування в Наддніпрянській Україні наприкінці XVI – в першій половині XVII ст.
3. Передумови, причини, характер та рушійні сили української національної революції під проводом Б. Хмельницького.
4. Бойові дії 1648–1649 рр. Зборівський мирний договір та початок формування української держави.
5. Особливості створення полково-сотенного адміністративно-територіального устрою на Наддніпрянській Україні за часів Хмельниччини.

6. Специфіка формування фінансової системи Гетьманщини в добу Б. Хмельницького.
7. Судова система Козацької України в добу Б. Хмельницького.
8. Самоврядування українських міст у системі полково-сотенного устрою держави Б. Хмельницького.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте особливості розвитку міського та сільського самоврядування за часів середньовіччя та раннього модерного часу.
2. Яку чисельність мало реєстрове козацтво?
3. Які міста мали Магдебурзьке право в роки Української національної революції під проводом Б. Хмельницького?
4. Висвітліть особливості формування органів влади та управління в містах з Магдебурзьким правом.
5. Яким чином відбувалися вибори отаманів українських міст і сіл у XVI–XVII ст.?
6. Висвітліть характерні риси формування судової влади в Гетьманщині у добу Б. Хмельницького.
7. Хто очолював місцеві уряди в українських містах з Магдебурзьким правом у добу Хмельниччини?
8. Хто входив до складу полкових та сотенних урядів у період Української національної революції під проводом Б. Хмельницького?
9. Які повноваження мали сотенна, міська та сільська козацькі адміністрації?

Теми рефератів

1. Організація самоврядування реєстрового козацтва наприкінці XVI – в першій половині XVII ст.
2. Магдебурзьке право в українських містах за часів Речі Посполитої (1569–1648 рр.).
3. Формування фінансової системи Гетьманщини у добу Б. Хмельницького.
4. Сільська громада в Україні в XVI–XVII ст.
5. Особливості розвитку козацького самоврядування реєстрових і запорозьких козаків: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Реєстрове козацтво було створене на території України:

- а) у 1572 р.;
- б) у 1574 р.;
- в) у 1575 р.;
- г) у 1576 р.;
- д) у 1578 р.;
- е) у 1580 р.;
- є) правильних відповідей немає.

II. Напередодні Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького реєстрове козацтво налічувало:

- а) 5 тис. чол.;
- б) 6 тис. чол.;
- в) 7 тис. чол.;
- г) 8 тис. чол.;
- д) 9 тис. чол.;
- е) 10 тис. чол.

III. Знайдіть неправильні відповіді. Серед нижченазваних міст в добу Хмельниччини Магдебурзьким правом не користувалися:

- а) Чернігів;
- б) Переяслав;
- в) Чигирин;
- г) Козелець;
- д) Полтава;
- е) Ніжин;
- є) Черкаси;
- ж) Вінниця;
- з) Стародуб.

IV. Не існувало козацьких полків на території України в добу Хмельниччини:

- а) Стародубського;
- б) Брацлавського;
- в) Жмеринського;
- г) Прилуцького;
- д) Корсунського;
- е) Ладизинського.

V. Обрання міських та сільських отаманів у добу Хмельниччини здійснювалося:

- а) шляхом виборів серед усього дорослого населення міста чи села;

- б) шляхом виборів серед козацької громади;
- в) шляхом призначення міського чи сільського отамана сотником;
- г) правильні відповіді “а” і “б”.

Література [13; 22; 23; 25; 28; 29; 32; 40]

Тема 6. Організація козацького самоврядування за доби Першого та Другого українського гетьманатів

1. Особливості розвитку козацького самоврядування в Україні в 50–60-х роки XVII ст.
2. Поділ козацької України та специфіка формування виборності органів влади на місцях у Лівобережній (Гетьманщині) та Правобережній Україні.
3. Козацьке та місцеве самоврядування в Гетьманщині за часів правління І. Мазепи.
4. Система самоврядування в Правобережній Україні в другій половині XVII – на початку XVIII ст. Ліквідація польською владою козацького устрою в Правобережній Україні.
5. Основи козацького самоврядування згідно із Конституцією України 1710 року.
6. Особливості розвитку козацького самоврядування в Гетьманщині у XVIII ст.
7. Відновлення традицій козацького самоврядування в Україні у 1917 р.
8. Органи самоврядування козацтва за доби Другого українського гетьманату.

Питання для самоконтролю

1. Виділіть характерні особливості розвитку козацького самоврядування в Україні в другій половині XVII ст.
2. Дайте оцінку розвитку системи місцевого самоврядування в магистратських (з Магдебурзьким правом) містах Лівобережної України в другій половині XVII ст.
3. Яким чином вплинула поразка українсько-шведських військ під Полтавою в 1709 р. на розвиток козацького самоврядування?
4. Покажіть процес наступу царського уряду на права та привілеї міських громад Лівобережної України в XVIII ст.
5. Розкрийте характерні особливості заміщення посад полкових та сотенних урядовців Гетьманщини протягом XVIII ст.

6. Коли було скасовано Магдебурзьке право в містах України?
7. Розкрийте характерні особливості розвитку козацького самоврядування в Українській державі гетьмана Павла Скоропадського.

Теми рефератів

1. Висвітлення козацького самоврядування в Конституції Пилипа Орлика.
2. Особливості розвитку місцевого самоврядування в Правобережній та Західній Україні в XVIII ст.
3. Магдебурзьке право в містах Лівобережної України в XVIII ст.
4. Наступ царизму на автономні права Гетьманщини протягом XVIII ст. Ліквідація системи самоврядування в Україні.
5. Відновлення традицій козацького самоврядування за часів Другого гетьманату.

Тестові завдання

I. Поділ Козацької України на Лівобережну та Правобережну частини відбувся:

- а) у 1660 р.;
- б) у 1661 р.;
- в) у 1662 р.;
- г) у 1663 р.;
- д) у 1664 р.;
- е) у 1665 р.;
- е) правильних відповідей немає.

II. Козацьких полків на території Слобідської України протягом другої половини XVII–XVIII ст. було:

- а) 4;
- б) 5;
- в) 6;
- г) 7;
- д) 8.

III. Магдебурзьке право було скасовано в українських містах у:

- а) 1782 р.;
- б) 1786 р.;
- в) 1788 р.;
- г) 1791 р.;
- д) 1802 р.;
- е) 1812 р.;

- є) 1825 р.;
- ж) 1832 р.;
- з) 1834 р.;
- і) правильних відповідей немає.

IV. На території Гетьманщини полково-сотенний устрій було скасовано царизмом у:

- а) 1781 р.;
- б) 1782 р.;
- в) 1783 р.;
- г) 1785 р.;
- д) 1786 р.;
- е) правильних відповідей немає.

V. За часів гетьманування Павла Скоропадського козацтво як суспільний стан було відновлене на території України у:

- а) серпні 1918 р.;
- б) вересні 1918 р.;
- в) жовтні 1918 р.;
- г) листопаді 1918 р.;
- д) грудні 1918 р.;
- е) правильних відповідей немає.

Література [11–13; 27; 28; 32; 39]

Змістовий модуль III. Козацьке самоврядування в сучасній Україні

Тема 7. Відродження місцевого самоврядування в сучасній Україні. Муніципальна реформа і територіальна громада

1. Кількісний стан і напрями гармонізації відносин і підвищення рівня розвитку в системі “держава — громадянське суспільство — особистість”.
2. Закони України щодо місцевого самоврядування.
3. Напрями інноваційного розвитку держави та суспільства.
4. Забезпечення стандартів якості життя і діяльності громадян.
5. Європейський досвід самоврядування.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування.
7. Система місцевого самоврядування.
8. Представницькі органи самоврядування.
9. Територіальна громада та її статут.

Питання для самоконтролю

1. Які законодавчі акти з місцевого самоврядування ви знаєте?
2. Проаналізуйте роль Європейської хартії місцевого самоврядування у відродженні місцевого самоврядування в сучасній Україні.
3. Які органи самоорганізації населення ви знаєте?
4. Дайте визначення понять “муніципальна реформа”, “муніципалітет”.
5. Розкрийте сутність статуту територіальної громади.
6. У чому полягають проблеми реалізації муніципальної реформи в сучасній Україні?
7. Визначте статут територіальної громади.

Теми рефератів

1. Міжнародні нормативно-правові акти з питань місцевого самоврядування.
2. Особливості розвитку місцевого самоврядування в країнах СНД.
3. Муніципальна реформа в Україні: проблеми, шляхи реалізації.
4. Створення і становлення територіальних громад козацького самоврядування в сучасній Україні.
5. Органи самоорганізації населення. Муніципалітет.
6. Територіальна громада та її статут.

Тестові завдання

I. Європейська хартія місцевого самоврядування була ратифікована Україною у:

- а) 1995 р.;
- б) 1996 р.;
- в) 1997 р.;
- г) 1998 р.;
- д) 1999 р.;
- е) правильних відповідей немає.

II. Закон України “Про об’єднання громадян” було прийнято у:

- а) 1992 р.;
- б) 1993 р.;
- в) 1994 р.;
- г) 1995 р.;
- д) 1996 р.;

- е) 1997 р.;
- є) 1998 р.;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” було прийнято:

- а) 21 травня 1997 р.;
- б) 21 червня 1998 р.;
- в) 20 серпня 1998 р.;
- г) 21 травня 1999 р.;
- д) 21 травня 2000 р.;
- е) 20 серпня 2001 р.

IV. Положення про Раду Українського козацтва було затверджено Президентом України:

- а) 4 червня 2005 р.;
- б) 4 липня 2005 р.;
- в) 4 серпня 2005 р.;
- г) 4 вересня 2005 р.;
- д) 4 жовтня 2005 р.;
- е) 4 листопада 2005 р.;
- є) правильних відповідей немає.

Література [2; 3; 17; 22; 28; 32]

Тема 8. Підготовка організаційних і правових основ сучасного козацького самоврядування

1. Вивчення вітчизняного та зарубіжного законодавства щодо самоврядування.
2. Козацьке самоврядування — основа громадянського суспільства України.
3. Нормативні документи Українського козацтва.
4. Підготовка правових основ сучасного козацького самоврядування.
5. Участь громадських організацій Українського козацтва у розвитку держави, суспільства та особистості.
6. Створення і становлення територіальних громад козацького самоврядування.
7. Засвоєння статутного права.
8. Комуналізація майна і землі територіальних громад.
9. Правові засади створення Чернігівського муніципального козацького самоврядування та його визнання місцевою владою.

Питання для самоконтролю

1. Які нормативні документи з організації Українського козацтва ви знаєте?
2. Дайте оцінку розвитку козацького самоврядування в Україні як основи громадянського суспільства.
3. Визначте стан підготовки правових основ сучасного козацького самоврядування.
4. Яким чином здійснюється участь громадських організацій Українського козацтва в розвитку суспільства та особистості?
5. Дайте визначення поняття “статутне право”.
6. Визначте правові засади розвитку Чернігівського муніципально-козацького самоврядування.
7. Яким чином здійснюється комунікація майна і землі територіальних громад?

Теми рефератів

1. Напрями вдосконалення правових засад козацького самоврядування.
2. Нормативні документи Українського козацтва.
3. Проблеми самоврядування сучасного Українського козацтва.
4. Врегулювання статусу діячів сучасного козацького самоврядування.
5. Напрями вдосконалення правових засад козацького самоврядування.

Тестові завдання

1. Створення перших громад козацького самоврядування в сучасній Україні відбулося у:

- а) 1989 р.;
- б) 1990 р.;
- в) 1991 р.;
- г) 1992 р.;
- д) 1993 р.;
- е) 1994 р.;
- є) 1995 р.;
- ж) 1996 р.;
- з) 1997 р.;
- і) правильних відповідей немає.

II. Визначте, які нормативно-правові документи належать до організації козацького самоврядування в сучасній Україні?

- а) Указ Президента України “Про Раду Українського козацтва”;
- б) Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”;
- в) Закон України “Про об’єднання громадян”;
- г) Національна програма відродження та розвитку Українського козацтва на 2002–2005 рр.;
- д) правильні відповіді “а”–“в”;
- е) правильні відповіді “в”–“г”;
- є) усі відповіді правильні.

III. Закон України “Про Українське козацтво” було прийнято:

- а) у червні 2006 р.;
- б) у серпні 2006 р.;
- в) у листопаді 2006 р.;
- г) у лютому 2007 р.;
- д) у липні 2007 р.;
- е) Закону України “Про Українське козацтво” ще не було прийнято.

IV. Наказ Міністерства освіти і науки України “Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку військово-спортивну патріотичну гру “Сокіл” (“Джурра”) Українського козацтва було підписано:

- а) 25 липня 2002 р.;
- б) 25 грудня 2002 р.;
- в) 25 липня 2003 р.;
- г) 25 серпня 2003 р.;
- д) 25 грудня 2003 р.;
- е) 25 січня 2003 р.;
- є) правильних відповідей немає.

Література [1–4; 6; 14; 22; 28; 34; 39]

Тема 9. Проблеми організації самоврядування сучасного українського козацтва

1. Відродження Українського козацтва, його визнання і підтримка громадянами України.
2. Становлення громадянського суспільства у контексті утвердження громадських організацій Українського козацтва.
3. Особливості етапу формування цілей, завдань програми організації козацького самоврядування та вироблення стратегії його діяльності.

4. Використання козацьких історичних традицій при створенні концепції територіальної самооборони України.
5. Проблеми самоврядування сучасного Українського козацтва.
6. Практичний досвід і результати діяльності Чернігівського муніципального козацького самоврядування.
7. Впровадження Українським козацтвом системи громадських слухань, громадських ініціатив, громадського контролю тощо.

Питання для самоконтролю

1. Визначте участь громадських організацій Українського козацтва у розвитку держави, суспільства та особистості.
2. Яким чином здійснюється створення громад козацького самоврядування?
3. Покажіть механізм врегулювання статусу діячів сучасного козацького самоврядування.
4. Охарактеризуйте процес становлення громадянського суспільства у контексті утвердження громадських організацій Українського козацтва.
5. Яким чином здійснюється використання козацьких історичних традицій при створенні концепції територіальної самооборони України?
6. У чому проблеми самоврядування сучасного Українського козацтва?
7. Висвітліть процес створення програми консультативної допомоги щодо розвитку козацького і громадського самоврядування.

Теми рефератів

1. Козацьке самоврядування як складний механізм самоорганізації і суспільної саморегуляції.
2. Проблеми організації самоврядування сучасного українського козацтва.
3. Значення військово-патріотичного виховання у діяльності територіальних громад.
4. Програми створення та підтримки організаційних і функціональних структур козацького самоврядування.
5. Створення програми консультативної допомоги щодо розвитку козацького і громадського самоврядування.

Тестові завдання

I. Відродження сучасного Українського козацтва сталося:

- а) у 1989 р.;
- б) у 1990 р.;
- в) у 1991 р.;
- г) у 1992 р.;
- д) у 1993 р.;
- е) правильних відповідей немає.

II. Чернігівське муніципальне козацьке самоврядування виникло:

- а) у 1998 р.;
- б) у 1999 р.;
- в) у 2000 р.;
- г) у 2001 р.;
- д) у 2002 р.;
- е) у 2003 р.;
- є) у 2004 р.;
- ж) у 2005 р.;
- з) правильних відповідей немає.

III. Основними завданнями Національної програми відродження та розвитку Українського козацтва на 2006–2010 рр. є:

- а) збереження історичної пам'яті та використання кращих традицій Українського козацтва у формуванні духовних засад українства;
- б) застосування в повсякденному житті виховних і культурних традицій Українського козацтва;
- в) використання в побуті народних традицій в усіх сферах суспільного життя;
- г) просвітницьке сприяння підвищенню духовності суспільства;
- д) фахове підвищення науково-технологічного рівня військово-патріотичного виховання молоді;
- е) залучення козацьких товариств до участі в охороні громадського порядку і державного кордону;
- є) створення додаткових робочих за рахунок розширення мережі козацьких селянських (фермерських господарств), промислів, туристичної діяльності;
- ж) правильні відповіді “а” – “в”;
- з) правильні відповіді “г” – “є”;
- і) усі відповіді правильні.

IV. Першим Головою Ради Українського козацтва при Президентові України було призначено:

- а) Каленяка В. П.;
- б) Аржевітіна С. М.;
- в) Муляву В. С.;
- г) Поповича А. В.;
- д) Шевченка А. І.

Література [4; 6; 8; 19; 21; 23; 33; 34; 39]

Тема 10. Духовні, моральні, культурні та освітні основи козацького самоврядування

- 1. Духовні основи козацького самоврядування.
- 2. Релігія і моральні закони у створенні системи сучасного козацького самоврядування.
- 3. Гармонізація духовного і побутового життя українського козацтва.
- 4. Козацькі духовні цінності, традиції, звичаї.
- 5. Проведення культурних, освітянських, пропагандистських і просвітницьких заходів діячами козацького самоврядування.
- 6. Козацька педагогіка і козацьке самоврядування.
- 7. Значення військово-патріотичного виховання у діяльності територіальних громад.

Питання для самоконтролю

- 1. Які духовні основи козацького самоврядування ви знаєте?
- 2. Визначте роль релігії в духовному житті Українського козацтва.
- 3. Дайте визначення поняття “козацька педагогіка”.
- 4. Що таке козацька психологія?
- 5. Які козацькі традиції та звичаї ви знаєте?
- 6. Висвітліть характерні особливості проведення культурних, освітянських, пропагандистських і просвітницьких заходів діячами козацького самоврядування.
- 7. Розкрийте сутність козацького самоврядування як складного механізму самоорганізації і суспільної саморегуляції.

Теми рефератів

- 1. Козацька педагогіка і козацьке самоврядування.
- 2. Духовні основи козацького самоврядування.
- 3. Моральні основи козацького самоврядування.

4. Культурні основи козацького самоврядування.
5. Освітні основи козацького самоврядування.

Тестові завдання

I. Згідно з Національною програмою відродження Українського козацтва на 2002–2005 рр. основними завданнями програми у сфері освіти та виховання є:

- а) залучення козацьких товариств до військово-патріотичного виховання, фізкультурно-спортивної, туристично-краєзнавчої та культурно-просвітницької роботи серед учнівської молоді;
- б) розробка пропозиції щодо створення на базі окремих шкіл-інтернатів козацьких ліцеїв, у яких на засадах козацького виховання й за участю представників козацьких товариств здійснювалася б реабілітація безпритульних дітей і підлітків;
- в) проведення щорічних всеукраїнських зльотів козацьких клубів юних моряків і річковиків;
- г) здійснення добору викладачів допризовної підготовки для виховання учнів на козацьких військово-патріотичних традиціях, організація семінарів з проблем козацького виховання школярів;
- д) запровадження у навчальних закладах і закладах позашкільної роботи дитячо-юнацької військово-патріотичної гри “Сокіл” як форми військово-патріотичного виховання, спортивно-масової та оборонно-масової роботи; розробка та затвердження положення про зазначену гру та програму її реалізації, створення центрального та місцевого штабів з керівництва військово-патріотичною грою “Сокіл”;
- е) створення військово-козацьких клубів за місцем проживання, Всеукраїнського центру патріотичного виховання молоді в м. Києві;
- є) правильні відповіді “а”–“г”;
- ж) усі відповіді правильні.

II. Основними завданнями розвитку Українського козацтва у сфері культурно-просвітницької діяльності є:

- а) ужиття заходів щодо створення та розвитку козацьких мистецьких самодіяльних колективів і на їх основі проведення фестивалів козацької творчості;
- б) щорічне проведення Всеукраїнського фестивалю-огляду козацької пісні “Байда” на батьківщині засновника Запорозької Січі Дмитра Байди-Вишневецького (м. Тернопіль, м. Вишневець);

- в) надання науково-методичної допомоги музеям і заповідникам у вдосконаленні пропаганди історії, культури і традицій Українського козацтва;
- г) розгляд питання щодо створення музею історії Українського козацтва у м. Києві;
- д) запровадження у навчальних закладах і закладах позашкільної роботи дитячо-юнацької військово-патріотичної гри “Сокіл” як форми військово-патріотичного виховання, спортивно-масової та оборонно-масової роботи; розробка та затвердження положення про зазначену гру та програму її реалізації, створення центрального та місцевого штабів з керівництва військово-патріотичною грою “Сокіл”;
- е) створення військово-козацьких клубів за місцем проживання, Всеукраїнського центру патріотичного виховання молоді в м. Києві;
- є) правильні відповіді “а” – “г”;
- ж) усі відповіді правильні.

III. У сфері фізкультури, спорту і туризму Українське козацтво повинно:

- а) розвивати та популяризувати види спорту, засновані на козацьких традиціях та внести їх до Єдиного календарного плану змагань України;
- б) проводити щорічно всеукраїнські фестивалі з національних видів бойових мистецтв, всеукраїнські та міжнародні козацькі змагання з різних видів спорту на Кубок українських гетьманів; спортивні змагання козацьких вправ у володінні історичною зброєю та з освоєння сучасної техніки і транспортних засобів; регату пам’яті кошового отамана Івана Сірка за маршрутом Київ – Канів – Севастополь – Босфор;
- в) запровадити в церемоніях урочистих відкриттів спортивних змагань елементи відповідних традицій Українського козацтва;
- г) створити Центр військово-спортивної підготовки молоді “Січ” у с. Солонцях Цюрупинського району Херсонської області;
- д) передбачити в туристичних маршрутах України огляд місць і об’єктів, що відображають історичні, патріотичні, військові, культурні та господарські традиції Українського козацтва;
- е) розробити та запровадити водні, суходільні туристичні маршрути, пов’язані з історією Українського козацтва;
- є) правильні відповіді “а” – “в”;

- ж) правильні відповіді “г”–“е”;
- з) усі відповіді правильні.

IV. У сфері створення, відродження, відновлення та охорони заповідних місць і об'єктів Українського козацтва необхідно:

- а) вносити в установленому порядку пропозиції щодо відновлення історичних назв населених пунктів, місцевостей, об'єктів соціально-культурного та іншого призначення, пов'язаних з історією Українського козацтва;
- б) створити реєстр об'єктів історико-архітектурної спадщини Українського козацтва; здійснити облік нерухомих пам'яток історії та культури, що перебувають під охороною держави у сфері архітектурної містобудівної спадщини регіонів України і пов'язані з історією Українського козацтва;
- в) здійснити заходи щодо реставрації, відбудови, використання за призначенням та охорони пам'яток історії і культури Українського козацтва;
- г) розглянути питання щодо створення Пантеону гетьманів України та Алеї слави українського козацтва в м. Києві та переповнення в Пантеоні Гетьманів інших відомих діячів України;
- д) розробити програму відродження та розвитку національного заповідника Українського козацтва “Хортиця”, заборонити будівництва, що руйнують унікальний острів;
- е) створити меморіальний комплекс гетьмана України Івана Виговського в с. Вигові Житомирської області, впорядкувати території, відремонтувати будівлі колишніх Микитинської, Підпільненської, Чортотлицької, Кам'янської та Олешківської Січей, Інгульської, Прогноїнської та Кінбурзької паланок;
- є) правильні відповіді “а”–“в”;
- ж) правильні відповіді “г”–“е”;
- з) усі відповіді правильні.

Література [23; 30; 37; 39]

Тема 11. Наукові основи сучасного козацького самоврядування

1. Козацьке самоврядування як складний механізм самоорганізації і суспільної саморегуляції.
2. Директивне управління адміністративного соціуму і регуляції самоорганізації соціуму.
3. Закони самоорганізації структур Українського козацтва.
4. Синергетика. Технології регуляторної політики адаптивного розвитку козацького самоврядування.

5. Наукове забезпечення діяльності Чернігівського муніципального козацтва.
6. Нові наукові напрями забезпечення життєздатності і виживання в умовах козацького самоврядування.
7. Наукознавство, інтелектика, біоінформатика людини.
8. Засвоєння наукових новацій діячами козацького самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Визначте технології регуляторної політики адаптивного розвитку козацького самоврядування.
2. Розкрийте нові наукові напрями забезпечення життєздатності і виживання в умовах козацького самоврядування.
3. Визначте закони самоорганізації структур Українського козацтва.
4. Охарактеризуйте використання історичного досвіду у виробленні наукових основ козацького самоврядування.
5. Дайте визначення поняття “наукознавство”.
6. Що таке інтелектика та біоінформатика людини?
7. Охарактеризуйте засвоєння наукових новацій діячами козацького самоврядування.

Теми рефератів

1. Наукові основи сучасного козацького самоврядування.
2. Використання історичного досвіду у виробленні наукових основ козацького самоврядування.
3. Нові наукові напрями забезпечення життєздатності і виживання в умовах козацького самоврядування.
4. Технології регуляторної політики адаптивного розвитку козацького самоврядування.
5. Наукове забезпечення діяльності Чернігівського муніципального козацтва.

Тестові завдання

1. Синергетика – це:

- а) самоорганізація та регулювання матерій, процесів, подій та явищ, причинно-наслідкових зв'язків;
- б) наука про самоорганізацію та саморегуляцію процесів і явищ, про регулювання замість управління;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. У сфері науково-дослідної, пропагандистської та видавничої роботи основними завданнями козацтва є:

- а) продовження дослідження історії Українського козацтва, його ролі у формуванні національної свідомості та культури, боротьбі за українську державність, а також впливу на розвиток суспільно-політичної думки, політичної культури та громадсько-політичного життя в XIX–XX ст.;
- б) здійснення науково-пошукової та громадсько-краєзнавчої роботи для виявлення нових об'єктів історії Українського козацтва;
- в) дослідження та публікація писемних і матеріальних пам'яток історії та культури Українського козацтва, розробка пропозицій щодо їх охорони і збереження в музеях;
- г) внесення пропозицій щодо підготовки фундаментального видання з історії Українського козацтва;
- д) висвітлення надбання історії, культури, традицій Українського козацтва у друкованих органах Національної академії наук України, засобах масової інформації; влаштування книжкової та документальної виставки з цих питань;
- е) забезпечення теле- і радіопередачі з історії Українського козацтва “Україна героїчна”;
- є) забезпечення підготовки та випуску одиничних і серійних ювілейних і пам'ятних медалей, планшетонок, жетонів та іншої сувенірної продукції до знаменитих дат історії Українського козацтва та присвячених його видатним діячам;
- ж) правильні відповіді “а”–“в”;
- з) правильні відповіді “г”–“є”;
- і) усі відповіді правильні.

III. Проект Національної програми відродження та розвитку Українського козацтва на 2006–2010 рр. передбачає у сфері науково-дослідної роботи:

- а) дослідження історії Українського козацтва, його ролі у формуванні національної свідомості та культури, боротьбі за українську державність, а також впливу на розвиток суспільно-політичної думки, політичної культури та громадсько-політичного життя в XIX–XX ст.;
- б) публікацію писемних та матеріальних пам'яток історії та культури Українського козацтва, розробку пропозицій щодо їх охорони і збереження в музеях;

- в) підготовку фундаментальних видань з історії Українського козацтва для суспільного загалу, студентства та юнацтва;
- г) видання багатотомного корпусу документів “Архіву Коша Нової Запорозької Січі” для фахового та науково-суспільного загалу;
- д) забезпечення підготовки та випуску одиничних і серійних ювілейних і пам’ятних медалей, планшетонок, жетонів та іншої сувенірної продукції до знаменитих дат історії Українського козацтва та присвячених його видатним діячам;
- е) правильні відповіді “а” – “в”;
- є) правильні відповіді “г” – “є”;
- ж) усі відповіді правильні.

IV. Інформаційно-економічне та наукове забезпечення діяльності козацьких організацій в Україні має передбачати:

- а) розробку та впровадження всеукраїнської системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Координаційної ради з питань розвитку Українського козацтва в регіонах України;
- б) забезпечення збирання та опрацювання економічної, наукової, екологічної інформації та її використання для здійснення статутної діяльності козацьких організацій;
- в) створення в мережі Інтернет веб-сторінки Українського козацтва;
- г) правильні відповіді “б” і “в”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

Література [9; 19; 21; 36; 36]

Тема 12. Економічне і фінансове забезпечення козацького самоврядування

1. Економічне самозабезпечення козацького самоврядування.
2. Участь структур козацького самоврядування у створенні і функціонуванні вільних економічних зон.
3. Досягнення громадських організацій Українського козацтва у справі вирішення прибутковості виробничих, промислових і землеробських завдань.
4. Постачання Збройним силам України продуктів структурами козацького самоврядування.
5. Виробнича, підприємницька, фінансова діяльність з метою отримання фінансових ресурсів для забезпечення діяльності козацького самоврядування.

6. Козацька фінансова система “Трансфер-банк” для козацького самоврядування.
7. Можливості вирішення проблеми працевлаштування звільнених з силових структур.
8. Вирішення завдань ефективного землеробства агропромислового комплексу України (творення козацьких паланок для вирішення землеробських проблем і поземельних відносин).
9. Бізнес-план діяльності козацького самоврядування.
10. Управління персоналом козацького самоврядування.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте особливості постачання Збройним силам України продуктів харчування структурами козацького самоврядування.
2. У чому полягає участь структур козацького самоврядування у створенні і функціонуванні вільних економічних зон?
3. Проаналізуйте масштаби розвитку виробничої діяльності в козацьких організаціях.
4. Наскільки є можливим вирішення проблеми працевлаштування звільнених із силових структур?
5. Охарактеризуйте масштаби фінансової діяльності з метою отримання фінансових ресурсів для забезпечення функціонування козацького самоврядування.
6. Наскільки ефективною є козацька фінансова система “Трансфер-банк” для козацького самоврядування?
7. Охарактеризуйте бізнес-план діяльності козацького самоврядування.
8. Чи може створення козацьких паланок ефективно вирішити землеробські проблеми і поземельні відносини?
9. Висвітліть головні складові бізнес-плану діяльності козацької організації.

Теми рефератів

1. Економічне самозабезпечення козацького самоврядування.
2. Фінансове забезпечення козацького самоврядування.
3. Управління персоналом у системі козацького самоврядування.
4. Співпраця органів козацького самоврядування зі сферою виробництва і підприємництва.
5. Бізнес-план діяльності козацького самоврядування.

Тестові завдання

I. Основними напрямками розвитку господарської та фінансової діяльності Українського козацтва є:

- а) розробка комплексної програми господарської діяльності Українського козацтва, створення центру господарсько-комерційних проєктів Українського козацтва в м. Києві та його регіональних відділень;
- б) участь у розробленні і впровадженні програми організації та підтримки козацьких селянських (фермерських) господарств і колективних сільськогосподарських підприємств, кооперативів, садівницьких та господарських товариств, промислів тощо;
- в) сприяння створенню цільових позабюджетних фондів Українського козацтва для його відродження, розвитку та підтримки;
- г) розробка положень про козацькі підприємства України, організація козацьких (селянських) фермерських господарств й колективних сільськогосподарських підприємств, кооперативів, садівницьких і городницьких товариств, промислів;
- д) надання Українському козацтву науково-методичної допомоги у справі відродження українського конярства; розширення наукових досліджень з конярства та методичної допомоги у створенні й функціонуванні кінного резерву на о. Хортиці;
- е) правильні відповіді “а”–“в”;
- є) правильні відповіді “г”–“д”;
- ж) усі відповіді правильні.

II. Козацька фінансова система “Трансфер-банк” була створена для системи козацького самоврядування у:

- а) 1998 р.;
- б) 1999 р.;
- в) 2000 р.;
- г) 2001 р.;
- д) 2002 р.;
- е) 2003 р.;
- є) 2004 р.;
- ж) 2005 р.;
- з) правильних відповідей немає.

III. Основним завданням господарських структур козацьких організацій в сучасній Україні має бути:

- а) організація та впровадження планів економічного розвитку Українського козацтва, реалізація яких дає можливість здій-

- снювати фінансове забезпечення з підвищення готовності національного резерву Української держави;
- б) розробка положень про козацькі підприємства України, організація козацьких (селянських) фермерських господарств і колективних сільськогосподарських підприємств, кооперативів, садівницьких і городницьких товариств, промислів;
  - в) обидві відповіді правильні;
  - г) правильних відповідей немає.

IV. Земельні ділянки мають надаватися українському козацтву:

- а) із земельного резерву, який формується в місцях проживання членів об'єднань українського козацтва;
- б) в місцях, які плануються під заселення козацьких громад і в сукупності становлять земельний фонд Українського козацтва;
- в) в усіх регіонах України поряд із селянськими земельними ділянками;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

Література [9; 18; 20; 24; 27; 35; 38]

Тема 13. Соціополіси і нові програмні технології для козацького самоврядування. Діагностика управління козацькими організаціями

1. Поняття “соціополіси”.
2. Сучасне козацьке самоврядування і створення системи соціополісів.
3. Значення утворення соціополісів для здорового способу життя.
4. Забезпечення продуктами оздоровчого харчування, чистою водою, створення столів замовлень тощо.
5. Система САПРАДО.
6. Програма викладання дисциплін, пов'язаних з козацьким і громадським самоврядуванням.
7. Програми створення та підтримки організаційних і функціональних структур козацького самоврядування.
8. Характеристика діагностики як процесу управління козацькими організаціями та її основні параметри.
9. Види діагностики.
10. Етапи та методики діагностики.

Питання для самоконтролю

1. Що таке система САПРАДО?
2. Коли почала діяти система САПРАДО?
3. Дайте визначення поняття “соціополіси”.
4. Які дисципліни, пов’язані з козацьким самоврядуванням, ви знаєте?
5. Покажіть значення нових технологій у становленні та розвитку козацького самоврядування.
6. Яким чином можна використати історичні традиції українського козацтва при створенні нових технологій?
7. Які ви знаєте програми створення та підтримки організаційних і функціональних структур козацького самоврядування?
8. Які види діагностики ви знаєте?
9. Визначте етапи та методичку діагностики козацьких організацій.

Теми рефератів

1. Соціополіси і нові програмні технології для козацького самоврядування.
2. Значення утворення соціополісів для здорового способу життя.
3. Значення нових технологій у становленні козацького самоврядування.
4. Історичні традиції українського козацтва та їх використання при створенні нових технологій.
5. Проблема трансформації підрозділів і організації козацького самоврядування.
6. Діагностика управління козацькими організаціями.

Тестові завдання

1. Соціополіси – це:

- a) осередок інноваційного розвитку суспільства для здійснення стратегії випереджаючого розвитку;
- б) осередок впровадження нових технологій на підприємствах та в організаціях;
- в) науково-дослідні центри з питань інноваційного розвитку суспільства;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

II. Система САПРАДО — це:

- а) система організації соціополісів в процесі становлення та розвитку козацького самоврядування;
- б) забезпечення населення продуктами оздоровчого харчування, чистою водою, створення засобів задоволення тощо;
- в) впровадження нових технологій у становленні та розвитку козацького самоврядування.
- г) правильних відповідей немає.

III. Об'єктом діагностики як процесу управління організацією може виступати:

- а) складна, високоорганізована динамічна система (вся економіка країни, окрема галузь, конкретна фірма або організація будь-якої форми власності);
- б) будь-який елемент цих систем (внутрішнє середовище організації, конкретні види ресурсів, виробничі функції, організаційна структура, собівартість тощо);
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

IV. До основних методів діагностики належать:

- а) аналітичні, що засновані на безконтактних методах за допомогою статистичної інформації, використання комплексного економічного аналізу;
- б) експертні, засновані на узагальненні оцінок та інформації, що представлені експертами контактними методами;
- в) динамічне програмування — обчислювальний метод вирішення завдань управління з використанням математичних моделей;
- г) лінійне програмування — математичний метод, який заснований на оптимізації досягнень кількісно визначеної цілі;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

Література [9; 10; 15; 19; 30; 31]

Тема 14. Інформаційне забезпечення козацького самоврядування

1. Сутність інформаційного забезпечення козацького самоврядування.
2. Роль інформації як консолідуючого чинника успішної діяльності в ринкових умовах.

3. Інформатизація муніципальної діяльності.
4. Інформатизація в системі управління розвитком структур козацького самоврядування.
5. Відпрацювання механізмів інформаційної взаємодії влади і органів козацького самоврядування.
6. Інформаційна, аналітична, прогностна діяльність козацького самоврядування для забезпечення маркетингу, дистрибуції, логістики, моніторингу економічного успіху.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає інформаційна діяльність козацького самоврядування?
2. Визначте основні напрями аналітичної діяльності організації козацького самоврядування.
3. Дайте оцінку прогностній діяльності козацького самоврядування.
4. Що таке маркетинг козацького самоврядування?
5. Яким чином здійснюється моніторинг діяльності структур козацького самоврядування?
6. Розкрийте сутність козацького самоврядування як основи громадянського суспільства України.

Теми рефератів

1. Специфіка інформаційного забезпечення козацького самоврядування в сучасній Україні.
2. Інформатизація муніципальної діяльності та управління розвитком структур козацького самоврядування.
3. Механізми інформаційної взаємодії влади і органів козацького самоврядування.
4. Відпрацювання механізмів інформаційної взаємодії влади і органів козацького самоврядування.
5. Відпрацювання механізмів інформаційної взаємодії влади і органів місцевого самоврядування.

Тестові завдання

1. Інформаційне забезпечення козацького самоврядування — це:

- a) створення козацьких періодичних видань;
- б) створення козацьких телепередач та радіоканалів;
- в) розроблення та впровадження всеукраїнської системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Координаційної ради з питань розвитку Українського козацтва в регіонах України;

- г) забезпечення збирання та опрацювання економічної, наукової, екологічної інформації та її використання для здійснення статутної діяльності козацьких організацій;
- д) створення в мережі Інтернет веб-сторінки Українського козацтва;
- е) правильні відповіді “а”, “б” і “д”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. На сьогоднішній день в Україні існує:

- а) 20 козацьких періодичних видань;
- б) від 20 до 30 козацьких періодичних видань;
- в) від 30 до 40 козацьких періодичних видань;
- г) від 40 до 50 козацьких періодичних видань;
- д) понад 50 козацьких періодичних видань;
- е) правильних відповідей немає.

III. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності козацьких організацій має передбачати:

- а) розроблення та впровадження всеукраїнської системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Координаційної ради з питань розвитку Українського козацтва в регіонах України;
- б) забезпечення збирання та опрацювання економічної, наукової, екологічної інформації та її використання для здійснення статутної діяльності козацьких організацій;
- в) створення в мережі Інтернет веб-сторінки Українського козацтва;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Визначте, чи існують на сьогоднішній день аналітичні та науково-дослідні центри з проблем розвитку козацького самоврядування в Україні:

- а) існують;
- б) відсутні;
- в) аналітичні та науково-дослідні центри з проблем розвитку козацького самоврядування перебувають на стадії створення.

Література [16; 23; 26; 37]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Конституція* України. Офіційне видання. — К.: Парламентське вид-во, 2006. — 59 с.
2. *Закон* України “Про місцеве самоврядування в Україні” // ВВР України. — 1997. — № 24. — С. 170.
3. *Закон* України “Про столицю України місто-герой Київ” від 15 січня 1999 р. № 401-XIV.
4. *Про відродження* історико-культурних та господарських традицій Українського козацтва: Указ Президента України. — К., 1995.
5. *Про День* Українського козацтва: Указ Президента України. — К., 1999.
6. *Про Національну* програму відродження та розвитку Українського козацтва на 2002–2005 роки: Указ Президента України. — К., 2001.
7. *Національна* програма відродження та розвитку Українського козацтва на 2002–2005 роки. — К., 2001. — 8 с.
8. *Андрущенко В., Федоров В.* Запорозька Січ як український феномен. — К.: Заповіт, 1995. — 174 с.
9. *Гордієнко Н А.* Инженерные центры — прогрессивная форма укрепления интеграционных связей науки с производством. — К.: Знание, 1987. — 237 с.
10. *Гордієнко М.* Ніжинський досвід здійснення Міжнародного проекту ВООЗ “Міста здоров’я”. — Ніжин, 2000. — 143 с.
11. *Горобець В.* Політичний устрій українських земель у другій половині XVII — XVIII ст. — К., 2000. — 96 с.
12. *Гуржій О., Чухліб Т.* Гетьманська Україна // Україна крізь віки. — К.: Альтернатива, 1999. — Т. 8. — 303 с.
13. *Король В. Ю.* Історія України. — К.: ВЦ “Академія”, 2005. — 496 с.
14. *Мартыненко В., Хабаров В.* Казачество Украины: происхождение и становление. — Николаев, 2001. — 71 с.
15. *Марчук Є.* Україна: нова парадигма поступу. — К.: Аваллон, 2001. — 215 с.
16. *Муниципальный* рух України: досвід та перспективи розвитку. — К.: Логос, 2000. — 264 с.
17. *Муниципальная* инициатива. — Николаев, 1999. — 187 с.
18. *Николаев В. П.* Теорія людського капіталу і економіки освіти. — К., 1995. — 114 с.

19. *Осовська Г. В., Осовський О. А.* Менеджмент організацій. — К.: Кондор, 2007. — 676 с.
  20. *Салига С. Я.* Основи менеджменту. — К., 1994. — 234 с.
  21. *Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти:* Зб. ст. — К.: ТОВ ВКФ “Сатсанга”, 2001. — 224 с.
  22. *Ткачук А., Аграноф Р., Браун Т.* Місцеве самоврядування: світовий і український досвід. — К., 1997. — 186 с.
  23. *Українське козацтво.* Мала енциклопедія. — Запоріжжя, 2000. — 376 с.
  24. *Шелудько В. М.* Фінансовий менеджмент. — К.: Знання, 2006. — 439 с.
  25. *Яворницький Д.* Історія запорозьких козаків. — Львів, 1991. — Т. 1–3.
- Додаткова*
26. *Добров Г. М., Гордиенко Н. А. и др.* Методические рекомендации по аттестации научных организаций. — К., 1988. — 80 с.
  27. *Друкер П. Ф.* Задачи менеджмента в XXI веке. — М.; СПб., 2000. — 270 с.
  28. *З історії самоврядування та демократії у Києві (від княжої доби до нашого часу) /* За наук. ред. Т. Чухліб. — К., 2000. — 115 с.
  29. *Івакін Г. Ю.* Історичний розвиток Києва (XIII — середина XVI ст.). — К., 1996. — 272 с.
  30. *Интеллектуальная собственность.* — К., 1999. — 256 с.
  31. *Кайданова Л. Г., Мушко З. М.* Модульна технологія навчання. — Х., 2002. — 342 с.
  32. *Круглова Т. А.* Магдебургское право в Киеве: поиск точки отсчета. — К., 1999. — 34 с.
  33. *Січовий колегіум.* — Запоріжжя, 1993. — 43 с.
  34. *Статут Українського козацтва.* — Л., 1999. — 32 с.
  35. *Стюарт Т.* Богатство от ума. — Минск, 1998. — 200 с.
  36. *Сузаков В. Й.* Основи синергетики. — К.: Обереги, 2001. — 286 с.
  37. *Українська ідея.* Перші речники. — К.: Т-во “Знання України”, 1994. — 183 с.
  38. *Фостер Р.* Обновление производства: атакующие выигрывают. — М.: Прогресс, 1987. — 248 с.
  39. *Шляхетні корені Українського козацтва.* — Донецьк, 2001. — 134 с.
  40. *Щербак В.* Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV — середина XVII ст. — К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2000. — 295 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Організація козацького самоврядування”	5
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Організація козацького самоврядування”	7
Список літератури	42

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *О. А. Залужна*

МАУП

Зам. № ВКЦ-3607

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП